

En samlad studie- och yrkesvägledning i Tyresö

tyresö kommun

Utredare: Marita Sirviö
Utvecklingsförvaltningen
08-5782 95 09, marita.sirvio@tyreso.se

Innehållsförteckning

1	Ärendebeskrivning.....	4
2	Bakgrundsfakta och prognos av behov	4
2.1	Organisation idag	5
3	Intervjuer	6
4	Andra kommuner	7
5	Förslag till sammanhållen vägledning.....	9
5.1	Förslag till genomförande	11
6	Referenslista.....	12

1 Ärendebeskrivning

Utvecklingsförvaltningen har genomfört en utredning om en sammanhållen studie- och yrkesvägledning för skolväsendet i Tyresö, enligt uppdrag från Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden 2012-05-31. Bakgrunden till uppdraget från nämnden handlar om att stärka studie- och yrkesvägledningen eftersom funktionen är viktig i valet av utbildning. Utredningen omfattar prognos av behov, lokalisering, former för samverkan, kompetensutveckling, externa kontakter samt tid för start.

Utredningen har genomförts främst utifrån intervjuer med samtliga studie- och yrkesvägledare i Tyresö, intervjuer med ett urval av rektorer i Tyresö samt studiebesök och intervjuer med andra kommuner. Därefter har ytterligare diskussioner kring ett konkret förslag med studie- och yrkesvägledare gjorts.

2 Bakgrundsfakta och prognos av behov

Enligt öppna jämförelser som presenterades av Sveriges kommuner och landsting, SKL, i oktober 2012 ökar andelen elever som studerar på universitet eller högskola inom tre år medan andelen som etablerar sig på arbetsmarknaden efter två år minskar.

Andel som etablerat sig på arbetsmarknaden *eller studerar* 2 år efter avslutad gymnasieutbildning är 74 % i Tyresö (snittet för riket är 66 %). För studieförberedande är siffran 77 % och för yrkesförberedande är siffran 67,6 %. Andel gymnasieelever som etablerar sig på arbetsmarknaden 2 år efter avslutad utbildning i Tyresö är 30 % (snittet för riket är 23,5%). För studieförberedande är siffran för Tyresö 22% och för yrkesförberedande 44%.

Nästan en av fyra elever från de nationella programmen i landet slutför inte gymnasiet inom tre år, vilket är ungefär samma nivå som under de senaste åren enligt rapporten om öppna jämförelser. I Tyresö är det 75,7 % (snittet 77 %) som fullföljer utbildning inom 3 år. Inom 4 år är det 73,8 % som fullföljer det fjärde året. Över hälften av avhoppet sker i årskurs tre vilket betyder att nio av tio ungdomar går drygt två år i gymnasieskolan. Ett fjärde år ökar fullföljandegraden påtagligt men ett femte ger en liten effekt, enligt analysen från SKL.

Antalet elever som hoppar av gymnasiet eller som byter program är relativt många. I Haninge kommun är detta en av orsakerna till att man centraliserar studie- och yrkesvägledningen där. I Tyresö är det 106 i aktuell åldersgrupp som finns inom det kommunala informations-/uppföljningsansvaret under hösten 2012. I denna uppgift finns dock fler än dem som har hoppat av gymnasiet.

Att elever gör felval gällande utbildning handlar om flera faktorer, men genom att stärka vägledningen skulle felval kunna minskas på sikt genom förbättrad information. Många elever gör sina gymnasieval i första hand utifrån hur attraktiv skolan är eller om de redan från början har ett mål att bli något. Däremot kan konstateras att utbudet av utbildning har ökat och troligen ytterligare kommer att öka genom det fria valet, etablering av nya skolor mm. Gymnasiemarknaden är den tredje mest konkurrensutsatta marknaden i Sverige. Detta gör att valmöjligheterna är mycket stora. Hur ska eleverna kunna navigera i allt detta? Här har studie- och yrkesvägledarna en mycket viktig funktion. Utvecklingen för vuxenutbildningen leder också till en gemensam region med ett stort utbud. Även här spelar vägledningen en stor roll.

Den nya lagstiftningen för gymnasieskolan (GY 11) innebär att blir enklare för eleven vid val av utbildning. Däremot kan det bli konsekvenser då elever inte längre kan byta gymnasieprogram, utan blir ”låsta” i sitt program. Det är svårt att kunna byta t ex mellan studieförberedande och yrkesförberedande program.

2.1 Organisation idag

Idag är studie- och yrkesvägledarna organisatoriskt tillhörande den skolan de har sin placering i. Rektorn är ansvarig chef. På två skolor finns studie- och yrkesvägledare med kombinerade tjänster. Studie- och yrkesvägledarna träffas inte så ofta mellan de grundskolorna, gymnasieskolorna och vuxenutbildningen.

Omfattningen av vägledartjänsten ser olika ut i olika skolor. Det kan därför finnas skillnader i hur mycket tid som finns till förfogande för varje elev. Det är samtidigt också skillnader i hur mycket studie- och yrkesvägledarna är engagerade i elevvårdsarbetet, prao och annat. Förutsättningar för skolorna är också olika. Socioekonomiska skillnader påverkar hur mycket stöd elever i olika skolor behöver. En person som har en kombinerad tjänst studie- och yrkesvägledning samt administrativa uppgifter kan var tillgänglig genom att låta dörren stå öppen för elever medan man gör de andra uppgifterna.

När det gäller studie- och yrkesvägledningen i Tyresö ser det ut så här:

Gymnasium	antal elever	SYV
Tyresö gymnasium	818	200%
Tyresös grundskolor	antal elever åk 6-9	SYV
Strand	630	30%
Tyresö	640	25%
Dalskolan	238	60%
Nyboda	476	70%
Kumla	792	80%

Inom vuxenutbildningen finns två personer som ger vägledning med total omfattning på 130 %. (En tjänst är en kombinationstjänst som 50 % administrativ chef och 50 % studie- och yrkesvägledare). Dessa två ger vägledning för alla i Tyresö, men även till medborgare från andra kommuner som är intresserade av vuxenutbildningen i Tyresö.

Elever folkbokförda i Tyresö men som läser andra gymnasieskolor var totalt 1347 under hösten 2012. Elever i Stockholm har ibland behov av att träffa en studie- och yrkesvägledare i Tyresö, men vet inte var de ska vända sig. Det finns ingen naturlig ingång för dem i och med att de studie- och yrkesvägledare som finns i Tyresö är anknutna till en skola alternativt vuxenutbildningen.

3 Intervjuer

Intervjuer har genomförts med samtliga studie- och yrkesvägledare i Tyresö kommun. Dessutom har två rektorer på grundskolan samt en rektor på gymnasiet intervjuats. Det var många frågor som lyftes upp av samtliga intervjuade som viktiga att utveckla. Det fanns även olika synpunkter beroende på om de kom från grundskolan, gymnasiet eller inom vuxenutbildningen. Sammanfattning av samtliga intervjuer ges nedan:

- Studie- och yrkesvägledningen är för liten i Tyresö. Studie- och yrkesvägledningen har i många år skurits ner.
- Studie- och yrkesvägledningen behöver utökas generellt, men speciellt på grundskolan och på C3L. Mer tid för eleverna behövs. Det behövs mer arbete med motiverande samtal och även i lägre åldersgrupper.
- Viktigt är att vara nära eleverna – lokalisering ska vara på skolorna.
- Utbildningssystemet är mer komplicerat nu än tidigare. Det är viktigare med stöd inför val av studier. Det är svårare att byta och ändra när elever väl har valt ett program nu jämfört med tidigare.
- Fler gemensamma möten mellan samtliga studie- och yrkesvägledarna. De upplever att det inte finns tid för möten och annat.
- Det behövs en gemensam linje för studie- och yrkesvägledningen med möten för att få bättre inblick i varandras verksamheter samt gemensam kompetensutveckling och omvärldsbevakning. Någon behöver samordna verksamheten.
- Studie- och yrkesvägledningen för vuxenutbildningen erhåller studie- och yrkesvägledning för medborgare i Tyresö, men även andra som är intresserade av C3L:s utbud.
- Det finns en oro över att resurserna ska minskas än mer, tvärtom behövs en utökning.

4 Andra kommuner

Ett antal kommuner har samlat studie- och yrkesvägledningen till en gemensam enhet och flertalet kommuner är på gång. Kommunförbundet i Stockholms län (KSL) har nyligen genomfört en kartläggning kring behovet av en gemensam studie- och yrkesvägledning för länet om en samlad vägledning för vuxna. Frågan där har dock handlat om ett regionalt perspektiv och kompletterar kommunernas studie- och yrkesvägledning.

Uppsala kommun har relativt nyligen samlat all vägledning i en gemensam funktion. Kungsbacka kommun har haft en gemensam vägledning sedan år 2003. Det är intressant att få ta del av kommunernas erfarenheter. Ett studiebesök genomfördes till Uppsala kommun där vägledare från grund-, gymnasie- och vuxenutbildning samt ett par rektorer var med på studiebesöket. Sammanfattningsvis:

Uppsala

- Samlad studie- och yrkesvägledning ska ge god och neutral vägledning
- Uppsala har andra förutsättningar och beställar-utförar organisation med köp och säljsystem.
- De har 60 vägledare totalt samt 2 produktionsledare. Kommunen har ca 200 000 invånare.
- 2 vägledare var jourvägledare och hoppade in vid behov på någon skola
- De har en öppen ungdomsvägledning i samma lokaler som vägledning för vuxna (öppetider fram till kl 18:00).
- De hade även hand om gymnasiemässan, gymnasiekatalog, pedagogiska överlämningen och uppföljningsansvaret/informationsansvaret av ungdomar.
- De har gemensamma möten, fortbildning och arbetsgrupper.
- Studie- och yrkesvägledare finns på skolorna och vissa har delade tjänster på flera skolor
- Två olika politiska beslut gör att det är svårt med studie- och yrkesvägledning för grundskolan
- Ambitionen är att fokusera på rätt saker så att de kan stödja och hjälpa varandra
- Delningstal inom t ex gymnasiet är 500 elever/1 heltid, 100 elever på intro/1 heltid samt 35 elever IV/1 heltid

När det gäller Kungsbacka kommun genomfördes en telefonintervju som sammanfattas:

Kungsbacka

- Kungsbacka har en samlad studie- och yrkesvägledning sedan år 2003.
- Politiskt mål om att erbjuda vägledning för alla (KF-mål) finns.

- Studie- och yrkesvägledningen tillhör organisatoriskt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningens kompetenscentra.
- Det finns 24 personer på 21 heltidstjänster. Kommunen har ca 75 000 invånare.
- De flesta studie- och yrkesvägledarna finns på två skolor, ofta kombinerat med gymnasieskola och grundskola eller vuxenutbildning. Detta upplevs berikande av vägledarna själva.
- Mer renodlade uppgifter och neutral vägledning upplevs positiv, så även berikande med erfarenhetsutbyte vägledare emellan.
- De jobbar mycket i team vilket är roligare och ger tidsvinster. Inom enheten har de också format uppdraget gemensamt.
- Uppföljningsansvaret/informationsansvaret är ett gemensamt uppdrag med flera parter involverade. Där finns även 50% tjänst studie- och yrkesvägledare.
- De har gemensamma möten en dag i veckan samt dagar under loven.

Haninge

I Haninge kommun finns ett uppdrag från både gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och barn – och utbildningsnämnden att centralisera studie- och yrkesvägledningen.

Södertörnskommunerna

En jämförelse med övriga kommuner inom Södertörnssamarbetet som Haninge kommun har gjort år 2011 i samband med en utredning av studie- och yrkesvägledningen i Haninge, visar att Tyresö har ett lågt antal studie- och yrkesvägledare/100 elever:

Botkyrka	Antal elever	Antal SYV	Antal SYV/100 elever
Grundskolan år 7-9	2340	5,5	0,24
Gymnasiet	2357	7	0,30
Haninge			
Grundskolan år 7-9	1982	2,9	0,15
Gymnasiet	2425	4,7	0,19
Huddinge			
Grundskolan år 7-9	2956	5	0,17
Gymnasiet	3247	7,6	0,23
Nynäshamn			
Grundskolan år 7-9	877	2	0,23
Gymnasiet	727	2	0,28
Salem			
Grundskolan år 7-9	516	1,55	0,30
Gymnasiet	575	1,8	0,31
Tyresö			
Grundskolan år 7-9	1487	3*	0,20
Gymnasiet	1170	2	0,17

Dessa siffror ska tas med viss försiktighet. *För Tyresös del är två av tre studie- och yrkesvägledare kombinationstjänster, och de jobbar inte med vägledning 100%. Omräknat till heltidstjänster blir siffran 2,65 för grundskolan och måttet

på antal SYV/100 elever ger då 0,17. Siffran blir därför ändå lägre i Tyresö än vad tabellen ovan anger.

På C3L i Tyresö är det två personer fördelat på 50 % + 80% som står tillförfogande för alla. Totalt sett för Tyresö är antalet studie- och yrkesvägledare omräknat till heltid inte ens 6 st.

Det är samtidigt flera faktorer som påverkar hur mycket stöd elever på olika skolor efterfrågar. Några sådana kan vara socioekonomiska förhållanden, omfattning av resursklasser eller klasser för elever med olika funktionsnedsättningar.

I Tyresö kommer även barnkullarna att öka från år 2015 enligt prognoserna. Detta gör att studie- och yrkesvägledningen kommer att behöva förstärkas.

5 Förslag till sammanhållen studie- och yrkesvägledning

Två olika alternativ för hur studie- och yrkesvägledningen kan utvecklas har diskuterats. Den ena utgår från dagens organisation men med en tydlig gemensam linje för vägledningen. Den andra innebär en gemensam vägledningsenhet. Oavsett vilken modell som kommer att användas måste en politisk samsyn finnas och förstärkning av resurser måste tillföras.

Alternativ 1 – en vägledningsenhet

- En samlad studie- och yrkesvägledningsenhet bildas med en gemensam chef som också är vägledare.
- Studie- och yrkesvägledarna ska finnas på plats på skolorna för närheten till eleverna.
- En öppen vägledning ska erbjudas alla i kommunens servicecenter. Den öppna vägledningen ska ges även under kvällstid en dag i veckan då föräldrar till barnen också kan vara med.
- Politiskt mål om att erbjuda vägledning för alla ska fastställas i kommunfullmäktige
- Elever ska erbjudas lika förutsättningar till vägledning oavsett vilken skola man finns inom
- Studie- och yrkesvägledningen kan organisatoriskt finnas inom eller i nära anknytning till ”En väg in”(C3L)och inom gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens ansvarsområde.
- Vägledningsfunktionen behöver även vara delaktig i det kommunala informationsansvaret/uppföljningsansvaret. Studie- och yrkesvägledare

känner ofta de ungdomar som av någon anledning inte finns inom gymnasiet eller jobb och är därför en bra länk till någon insats.

- Enheten förstärks med önskvärt 100 % tjänst för vägledning och samordning
- Möjligheten att kombinera tjänster i två skolformer ska finnas, t ex i gymnasieskola och grundskola eller vuxenutbildning och gymnasieskola
- En neutral vägledning och mer renodlade uppgifter behöver förfinas och arbetas fram av studie- och yrkesvägledarna själva.
- Studie- och yrkesvägledarna behöver jobba mycket i team och involveras i andra projekt vid behov.
- Gemensamma möten en dag i veckan samt dagar under loven behöver planeras in.
- Kompetensutveckling och omvärldsbevakning gemensamt kommer att berika och förstärka funktionen.

Konsekvenser av att samla studie- och yrkesvägledarna är att de som har kombinerade tjänster blir av med sin administrativa del. För dessa personer behövs tjänsterna utökas så att de har möjlighet till 100 % tjänster för studie- och yrkesvägledningen. Detta kan vara ett led i den resursförstärkning som behövs. Samtidigt blir rektorerna av med en person som arbetat med administrativa uppgifter till viss del.

Andra konsekvenser är att studie- och yrkesvägledarna inte längre blir integrerade i skolornas verksamhet på samma sätt som tidigare.

Det andra alternativet som diskuterats är att vägledningen enbart samordnas på vissa delar:

Alternativ 2 – en viss samordning

- En gemensam linje för studie- och yrkesvägledningen med tydlig samordnings ska eftersträvas. Studie- och yrkesvägledarna har fortsatt sin anställning på skolorna.
- Elever ska erbjudas lika förutsättningar till vägledning oavsett vilken skola man finns inom. Medel behöver öronmärkas.
- En öppen vägledning ska erbjudas alla genom kommunens servicecenter. Den öppna vägledningen ska ges även under kvällstid en dag i veckan då föräldrar till barnen också kan vara med.
- Politiskt mål om att erbjuda vägledning för alla ska fastställas i kommunfullmäktige
- Vägledarna ska finnas på plats på skolorna för närheten till eleverna.
- Samordningen kan organisatoriskt finnas inom eller i nära anknytning till "En väg in"(C3L), och inom gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens ansvarsområde.
- Enheten förstärks med önskvärt 100 % tjänst för vägledning i servicecenter och kring samordning av studie- och yrkesvägledningen.

- Möjligheten att kombinera tjänster i två skolformer ska finnas, t ex i gymnasieskola och grundskola eller vuxenutbildning och gymnasieskola
- Studie- och yrkesvägledarna ska jobba mycket i team och involveras i andra projekt vid behov.
- Gemensamma möten en dag i veckan samt dagar under loven ska planeras in.
- Kompetensutveckling och omvärldsbevakning gemensamt kommer att berika och förstärka funktionen.

Konsekvenser av att utgå från samma organisation idag men med en utveckling av vägledningsfunktionen kan vara att delarna inte tar ansvar för helheten. Som rektor ser man till sin egen skolas resurser av förklarliga skäl. Men studie- och yrkesvägledningen är en större fråga. Neutraliteten påverkas.

Om utgångspunkten är att ge elever och medborgare lika förutsättningar är det en vägledningsenhet med en gemensam chef som är det bästa alternativet, (alternativ 1).

5.1 Förslag till genomförande

Detta förslag behöver i ett första steg remitteras till barn- och utbildningsnämnden för kommentarer och ett beslut för att få samsyn. Därefter behöver denna behandlas i kommunfullmäktige på grund av omfördelning av medel samt förstärkning för en central vägledningsfunktion. Ett övergripande mål om att *Tyresö kommun erbjuder studie- och yrkesvägledning för alla* behöver tas in i kommunplanen.

En realistisk tidsplan är att detta beslutas inför budget år 2014, det vill säga under våren 2013.

En projektledare/samordnare eller chef ska tillsättas för att formulera uppdraget och genomföra organisationsförändringen tillsammans med samtliga vägledare. Denna projektledare/samordnare kan vara en av vägledarna.

6 Referenslista

Intervjuer

Studie- och yrkesvägledare i grundskolan, gymnasiet och vuxenutbildningen i Tyresö kommun

Rektor Kumla skola

Rektor Dalskolan

Rektor och biträdande rektor Tyresö gymnasiet

Handläggare Kommunförbundet Stockholms län (KSL)

Vägledningsenheten Uppsala kommun

Vägledningsenheten Kungsbacka kommun

Gymnasiechef Haninge kommun

Övrigt

Skolverket.se

Öppna jämförelser, SKL (Sveriges kommuner och landsting)

Statistik från barn- och utbildningsförvaltningen i Tyresö

Utredning från maj 2011 gällande Studie- och yrkesvägledning inom grundskola och gymnasium i Haninge kommun, utbildningsförvaltningen